

ביאורים

המופתים העל טבעיים אינם מוכיחים על כך שהאדם הוא נביא. אין הם מוכיחים אפילו על אדם צדיק, שאומר שהוא מתנבא בשם ה' ודורש ברבים להאמין בקב"ה ולקיים מצוותיו. גם אדם כזה יכול לגרום להרס רוחני. כאשר אדם אומר שצריך לקיים את כל המצוות קלה כבחמורה, אך יש מצווה אחת שהקב"ה פירש אותה אחרת ממה שקיבלנו בסיני- הוא אינו נביא אמת. אפילו אם מביא נימוקים לדבריו שהדור השתנה והמצוות מחייבת. אדם שטוען שהקב"ה אמר לו שהוא משנה משהו מפרטי המצוות או מהפירוש שנמסר במעמד הר סיני יכול להראות כאדם ירא שמים אך חבוי בדבריו הרס אמוני גדול. הוא טוען שהקב"ה חזר בו, בניגוד למה שכתב בתורה שאין תורה נוספת שמצויה בשמים ותנתן במהלך הדורות. לא בשמים היא! מרגע נתינת התורה היא לא תשתנה לעולמי עד. הוא הופך את הקב"ה לאנושי. בר שינוי. מישוה שיכול לשנות את דעתו. דבר זה הוא אינו כפירה בתורה אלא בקב"ה בעצמו! לכן אדם זה נקרא נביא שקר. מכיוון שהוא טוען טענת שקר על הקב"ה! אדם כזה הוא אפיקורוס חבוי ולכן חייב מיתה.

אך עדיין לא מובן מדוע ישנה עדיפות למה שכתוב בתורה, נבואת משה, לעומת מה שאותו נביא טוען שקיבל בשם ה'? נבואתו של אותו נביא שקר הוכחה על ידי מופתים. זו אינה הוכחה ברורה אלא נובעת מהסתברות. אם הוא יכול לעשות מופתים על טבעיים כנראה שה' משדד מערכות הטבע, התגלה אליו ומסר לו את דברו. לעומת זאת, נבואת משה רבנו אינה הוכחה באמצעות מופת על טבעי, אלא בנס כל הניסים. נבואתו נאמרה לנגד עינינו. הוא לא בא וסיפר לנו שה' דיבר אליו אלא היינו עדים לכך. זו אינה הסתברות אלא ראייה מוחשית שאינה ניתנת לערעור. ומכאן שמופתיו של אותו נביא שקר אינם מוכיחים על קשר בינו לבין הקב"ה אלא ניתנו כדי לנסותנו ולחזק את אמונתנו.

הרחבות

• נבואת משה רבנו לעומת שאר הנביאים

מבואר כאן בדברי הרמב"ם שנביא המוסיף או גורע אחת ממצוות התורה, שלא באופן של הוראת שעה, הוא נביא שקר, כיוון שמנבא כנגד התורה שהיא נבואת משה רבנו. נשאלת השאלה מדוע סמכותם של הנביאים כפופה לסמכותו של משה רבנו עד שאם נביא יאמר נגד התורה הוא יחשב נביא שקר על אף שיעשה אותות ומופתים?

בעל ספר העיקרים [מאמר ראשון, יח] מסביר שיש אימות עצמי לנבואה ויש אימות בלתי עצמי. עשיית אותות או מופתים אינם אימות עצמי לכך שהנבואה אמת אלא רק שהנביא ראוי לעשות מופתים. לעומת זאת בהר סיני, כל ישראל שמעו שהקב"ה מדבר עם משה רבנו ורוצה לתת דווקא על ידו את התורה, וזהו אימות עצמי לנבואת משה. לכן התורה שניתנה באמצעות משה היא הסמכות העליונה והיא המצווה אותנו להקשיב לנביאים, אך היא גם זאת שקובעת באלו תנאים. ומוסיף ספר העיקרים ואומר שזו כוונת הרמב"ם בהלכות יסודי התורה בכתבו "משה רבנו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה, שהאמין על פי האותות יש בליבו דופי, שאפשר שיעשה האות בלאט ובכישוף... ובמה האמינו בו? במעמד הר סיני, שעינינו ראו ואוזנינו שמעו שהקול מדבר אליו, וזה שכתוב 'הנני בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם' [פרק ח].

שאלות לדין

מדוע ישנם מצוות ואיסורים שפירושם ניתן על פה, ואינם מובנים מיד בקריאת פסוקי התורה?

מדוע אין נביא רשאי לחדש שום הלכה? למה הקב"ה לא נתן לו סמכות לכך?

והמתנבא בשם יחלק גם כן לשני חלקים:

החלק הראשון – שיתנבא בשם האל ויקרא ההמון להאמין בו ויצוה על עבודתו, ויאמר: שהקדוש-ברוך-הוא הוסיף במצוות מצוה, או גרע מצוה מכלל המצוות שאסף אותם ספר התורה. ואין הפרש בין שיוסיף ויגרע על הפסוק, ובין שיוסיף ויגרע על הפרוש המקביל. וענין שיוסיף או יגרע מן הפתוב – כגון שיאמר: שהקדוש-ברוך-הוא אמר אלי, פי הערלה היא שתי שנים, ואחר שתי שנים – מתר לאכול הפרות הנטועות. או שיאמר: הקדוש-ברוך-הוא אמר אלי, שהערלה אסור לאכול אותה ארבע שנים, חלף מה שאמר הקדוש-ברוך-הוא: "שלוש שנים יהיה לכם ערלים" (ויקרא יט כג), וכדומה לו. או ישנה בקבלה פלום, ואפלו יסיענו פשט הפתוב, כגון שיאמר: שזה האמור בתורה: "וקצתה את פפה" (דברים כה יב) – הוא פריית יד באמת ואינו קנס המביש, כמו שבא בקבלה. ויסמך הדבר ההוא לנבואה ויאמר: שהקדוש-ברוך-הוא אמר לי, שזו המצוה שאמר: "וקצתה את פפה" הוא כפשוטו – גם זה יהרג בחנק, שהוא נביא שקר, והוא סומך אל הקדוש-ברוך-הוא מה שלא אמר לו. ואין להביט גם בזה לאות ולמופת, שהרי הנביא אשר הלאה כל מתי העולם באותותיו, והכניס בלבבנו להצדיקו ולהאמין בו, כמו שאמר הפתוב: "וגם בך יאמינו לעולם" (שמות יט ט) – הוא הגיד לנו בשם הקדוש-ברוך-הוא: שלא תבוא מאת הבורא תורה אחרת מלבד זאת, והוא מה שאמר: "לא בשמים היא" (דברים ל יב), ואמר: "בפיך ובלבבך לעשותו" (שם יד). וענין 'בפיך' – המצוה הידועה על פה, וענין 'בלבבך' – הסברות שהוציאו בעיון, שהוא מכלל הכחות הנמשכות אל הלב. והזהירנו גם כן מלהוסיף בהם ולגרוע מהם, כמו שנאמר: "לא תסף עליו ולא תגרע ממנו" (שם יג א). ועל כן אמרו עליהם השלום: "אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה" (מגילה ב ב). ואחר שידענו שטענתו טענת שקר על הקדוש-ברוך-הוא, וסמך לו מה שלא דבר לו – נתחייב להרגו, כמו שאמר הפתוב: "אף הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא-צויתיו לדבר... ומת הנביא ההוא" (דברים יח כ).

